

М. Хайдеггер онтологиясының негізгі ұғымдары

Мартин Хайдеггердің мақаласында фундаментальды онтологиясына, оның мазмұнында диалектикалық логика элементтерінің болуына талдау жүргізіледі. Егер диалектикалық логиканы түпкі және шексіз өзара қарым-қатынас туралы ілім ретінде анықтаса (басқалармен, аз мәнді, қарама-қайшылықтармен қатар), онда іргелі онтологияда түпкі орнына мән қоюға болады, ал шексіз орынға – Хайдеггер болмыс (Sein) деп атайды. Болмыс оған қатысты трансцендентті болса да, мәнсіз.

Мәннен болмысқа өту логикасы ерекше диалектикалық терістеу арқылы анықталады, ол привация деп аталады. Привация уақыт өте келе экзистенциальды уақытты бір біріне қарама-қарсыға алып келеді. Біруі екіншісіне ауысу сәті онтологияда бейболмыс сияқты.

Бейболмыс- уақытты белсендірудің нәтижесі. Уақытты терістеу болмыстың терістеуінен кейін Хайдеггер диалектикасын дәстүрлі терминологияда болмыстың диалектикасы және ештеңе ретінде көрсетуге болады. Алайда, ол Гегель диалектикасынан принципті түрде ерекшеленеді, онда болмыс және бейболмыс абстракцияға толық ұқсастыққа дейін, бір-бірімен қандай да бір айырмашылықтарды жоғалтумен жеткізіледі.

Уақытты терістеу болмыстың терістеуінен кейін Хайдеггер диалектикасын дәстүрлі терминологияда болмыстың диалектикасы және ештеңе ретінде көрсетуге болады. Алайда, ол Гегель диалектикасынан принципті түрде ерекшеленеді, онда болмыс және еш нәрсе абстракцияға толық ұқсастыққа дейін, бір-бірімен қандай да бір айырмашылықтарды жоғалтумен жеткізіледі.

Философиялық дәстүр бойынша ойлаудың диалектикалық тәсілі диалектикалық логикаға негізделеді деп саналады. Егер диалектикалық логиканы түпкі және шексіз өзара қарым-қатынас туралы ілім ретінде анықтаса (басқалардың қатарында, аз мәнді қарама-қайшылықтар), онда бұл оны математикамен бір қатарға қояды, ол да шексіз (Герман Вейль) туралы ғылым ретінде анықталады. Бұл жағдайда түпкінен шексіз, математикалық пән тұрғысынан қолайлы ойға ауысудың логикалық формасын ұсыну (әзірлеу) қажеттілігі туындайды.

Хайдеггерде диалектикалық логиканы құру үшін басқа ғылыми база бар. Оның фундаменталды онтологиясы математиканың теориялық-көпше негіздерімен үйлеседі

Л. Г. Антипенко

Хайдегерді қолданатын негізгі әдістемелік құрал-сай логикасы бар фундаменталды онтологияны құру үшін, (мета)привацияның логикалық операциясы жұмыс атқарады. Оның авторы былай анықтайды: "егер біз жай ғана жоққа шығармасак, керісінше, кемшілікті тіркейтін (фиксировать) болсақ, онда мұндай теріске шығаруды привация деп атайды

Алғашқы рет пайдаланылатын философиялық рефлексия үлгісі ретінде Хайдеггер "Софист" Платон диалогын атап өтеді, онда тұтас емес, біртұтас (көп жағдайда біртұтас) болмыстың жетіспеуі бейболмысқа әкеледі деп айтылады.

Хайдеггер диалектикалық логика ойлаудың онтологиялық деңгейінен онтологиялық, қысқа айтқанда, болмысқа (Sein) дейінгі ой-өрісінің бейнелеу құрылымында кездеседі. Осыған байланысты біз диалектикалық терістеу (привация) мәнін түсіну керек, нәтижесінде бір қатарға болмысқа бейболмыс қойылады.

Хайдегердің міндеті-уақытты оңалту, оған болмысқа орын беру. Болмыс деңгейінде ойшыл жою, уақыт теңдігі (бейболмыс) жойылады, оның орнына бірінші жағдайда бейболмысқа қарағанда мүлдем басқа мағынасы бар бейболмыс қойылады. Кез келген жағдайда болмыс уақыттың субстанциясы ретінде әрекет етеді